

EDUARD TOMÁŠ - CESTAMI SEBEPOZNÁNÍ

KARMAJÓGA - CESTA ALTRUISTICKÉ ČINNOSTI

Co myslíte, že bylo vaší největší překážkou, když jste to zkoušeli s bhaktijógou čili cestou lásky a sebeodevzdání a pak také s džňánajógou, která se ubírá směrem intelektuálního logického uvažování? Největší překážkou bylo jistě ego, to znamená myšlenka "já" a všechny ostatní myšlenky, které z ní vlastně pocházejí. Ty se v nás vyskytují nejen při meditacích, ale po celý den, ba dokonce i v noci, ve snu. Jsou v nás ve formě žádosti a odporu, strachu a pochybností, radostí a starostí atd.

Na tom všem víceméně lpíme, buď že to chceme, nebo zase nechceme, a to nám bere klid. Když se ale člověk vzdá ega nelpěním na životě, nelpěním na pohodlí a nelpěním na ctižádosti, což jsou nejsilnější charakteristiky života člověka, a přitom pracuje, jako by byl ctižádnostivý, s trvalou myšlenkou na Boha, otevírá si tím cestu k poznání.

Tohle platí pro všechny směry jógy, nejmíc však pro karmajógu, která je cestou altruistické činnosti a nelpění. Ta má velkou přednost před ostatními cestami, protože i když člověk třeba hned nedojde karmajógou poznání, může její pomocí postoupit do vyšší a čistší karmické úrovně, kde karma už není tak tvrdá a kde je její podstatná část rozpuštěna. To je velká výhoda karmajógového systému, třetího ze základních systémů jógového nebo mystického úsilí.

Co je to vlastně karma?

Slovo karma (nebo také karman) je odvozeno od sanskrtského slovesného kořene kar, dělat, činit. Karmajóga je cestou altruistické činnosti. Jde však o činnost tichou a odevzdanou, i když třeba bez meditací. Člověk při ní sice pracuje, ale odevzdává všechno do vůle boží a hlavně se nepřipoutává k výsledkům své práce. Tato cesta je nejlepším pokračováním a doplněním bhaktijógy, jógy lásky, o které jsme už mluvili. Odevzdaná činnost bez meditace je však právě to, co se mnohým temperamentům nelíbí. A přece ji můžeme dělat vždycky a všude. Právě pro karmajógu je příležitost v životě víc než dost.

Mnoho lidí soudí, že výsledkem jógy má být především blaženost. To je částečně pravda. Blaženost se však dostaví nejspíš tehdy, když kombinujeme bhaktijógu s karmou, to znamená lásku s altruistickou činností a současně se soucítěním s lidmi, zejména jsou-li v sociálních nebo jiných životních potížích. Soucítění je kořenem lásky i blaženosti a doplníme-li je nesobeckou činností pro druhé, je vnitřní mír zaručen.

Můžeme si třeba představovat, že všechno, co děláme, děláme pro Boha, neboť je ve všem a vším. A nadto když si budeme hluboce myslet, že děláme práci pro Boha, pak ji budeme dělat dokonale. V představě, že Bůh skrze nás vytváří své dílo, se staneme spoluúčastníky na jeho tvorbě. Budeme jakýmsi malým spolutvořitelem až do té míry, že si přestaneme říkat "já pracuji, já tvořím, já jsem činitelem". Pak se naše mysl tak odosobní, že se můžeme dostat až do sféry prvotního tvoření. A tam už není osobní přilnutí k tvorbě a člověk zažívá jógovou nebo mystickou blaženost, aniž by musel cokoliv vědět o nějaké józe nebo mystice. Výsledkem je lidská neosobní práce, která v tomto případě

byla tou nejlepší meditací. A také duchovní cestou, i když člověk ani vlastně neví, že jí šel. Nemusí to vědět, aby se dostavil hluboký stav pravé neosobnosti. Nesmí však propadat omylu a domnívat se, že je sám činitelem. Celou svoji činnost musí odkázat absolutnu, Bohu. To je ta pravá neosobní karmajógová duchovní cesta.

Pamatujte si, že tato snaha a touha po neosobnosti cestou činnosti by měla být zařazena nejen k bhaktijóze, ale ke všem duchovním cestám a směrům vůbec. Pravda je stav bez ega nebo jen s jeho minimální účastí - toto je základ všech jóg.

Miliony a miliony lidí už víceméně tuto cestu nastoupily a ani o tom nevědí. Většinou však dosud pracují s plnou představou tělesnosti a osobního úsilí, a nikoliv neosobně. Bohužel, tam, kde se dosud silně angažuje ego, nedá se zatím mluvit o skutečné duchovní cestě. Kdyby lidé věděli, jak je možno karmajógou spojenou s bhakti dojít k Bohu, k poznání, k prozření, určitě by pracovali s větší radostí a opravdovostí.

Karmajóga má velkou sílu. Nebudete-li moci nějak pokročit pomocí bhakti nebo džhány, budete-li suší, bez lásky, nebo unaveni v myslí, běžte prosím něco užitečného dělat, nejlépe pro druhé. Modlete se u práce a poznáte zázrak. Hlavní vlastnosti potřebné pro vaši duchovní cestu, láska a moudrost, pak vytrysknou ve vašem nitru jako obnovené prameny živé vody. Jak je to možné? Příčinou je integrace jógy u toho, kdo má jasný cíl a opravdovost. Tuto integraci může přivolat jen nezištná, odevzdaná práce pro druhé, a to je karmajóga. Největší dobrodinci světa byli právě karmajógini. Ale jejich cesta je a musí být vždy doplňována altruistickou láskou k lidem.

Slovo karma má však na Východě již po dlouhá tisíciletí ještě další význam, který je v podstatě zdravým a dnes i vědecky odůvodněným základem rozumného, eticky založeného života. Na světě není a nikdy nebyl důležitější zákon, než je zákon, jak a proč správně žít a myslet. A to je právě zákon karmy (nebo též karmanový zákon).

Pokusím se to trochu osvětlit. Moderní vědecký princip zachování a nezničitelnosti energie nás poučuje, že žádná energie nemůže být nikdy zničena. Ať je to energie tepelná, světelná, pracovní nebo chemická, nikdy se nemůže ze světa ztratit. Tedy ani lidské myšlenky, city a skutky, které nejsou ničím jiným než mentálními energiemi, se nemohou ztratit a není je možno zničit. Jako každá jiná energie podléhají procesu přeměny a zákonu nezničitelnosti. Za myšlenky, city a skutky, které jsou častější a které jsme si zvykli myslet a konat, ať je to láska nebo nenávisť, modlitby nebo proklínání, vytvářejí navyklé tendence neboli usměrnění našeho charakteru. A tento charakter se pak projevuje v dalších našich citech, myšlenkách a skutcích, které jednak působí na nás samé a jednak působí na jiné lidi (ale i na ostatní živé tvory, rostliny i věci) s nimiž přicházíme do styku, a vyvolávají jejich příslušné reakce. Dokonce, jak známo, působí i na dálku. Náš svět je přímo nabit spoustou myšlenek a my je vysíláme i přijímáme po celý náš život jako dokonalá rezonanční deska. Přijímáme však jen to, co odpovídá našim vlastním kvalitám a našim jednáním, proto je tak důležité zkvalitnit svou vlastní mysl. Uvedu příklad.

Máte-li v pokoji nějaký hudební nástroj, například housle, a zahrajete-li silně nějaký jasný tón na nástroji jiném, rozezvučí se souhlasně laděná struna na vašich houslích v pokoji. Stejně tak se rozezvučí, respektive rozechvěje vaše mysl, setká-li se s myšlenkou nebo s představou, která

odpovídá jejím tendencím. Jsou-li vaše myšlenky dobré, přijímáte dobré, jsou-li špatné, přijímáte špatné vlivy. Ať tak či tak tendence mysli se posílí, a to stejným směrem, respektive stejnou kvalitou. Proto je nutné tolik hlídat svou vlastní úroveň mysli, protože, jak praví Bible, "kdo má, bude mu přidáno". Tak se totiž vytváří i upevňuje charakter člověka, tak se posilují jeho tužby, přání a zvyky.

Co se ale stane s těmito navyklými tendencemi, myšlenkami a city, když člověk zemře? Mohou se ztratit? Mohou zmizet, aby se už nikdy a nikde neobjevily? Věda nám říká, že se žádná energie ztratit nemůže. Staří mudrci hlásali totéž. Myšlenky opakované nebo zvláště silné se proto nemohou ztratit ani po smrti, ale přežívají tělo člověka. Zůstávají v oblasti podvědomé mysli i tehdy, když tělo zemře. Jsou to semena, která po určitém čase za příhodných podmínek znovu vyklíčí a začnou růst současně s narozením nového individua, které pak sklízí jejich, to znamená své vlastní, ovoce. Toto je hlavní poučka zákona karmy, která není v rozporu s vědou, naopak ji plně potvrzuje.

Dalším potvrzením je nauka o dědičnosti, která nás poučuje o tom, že každé tělo muselo nějakým způsobem existovat již před narozením, třeba jen v prvcích a v molekulách hmoty, anebo jako záznam v nukleových kyselinách buněk. Stejně tak každá mysl musela mít před narozením někde nějaký způsob existence, neboť po svých rodičích dědíme jen tělo a jeho formy a nikdy nedědíme mysl. Mysl si s sebou přinášíme z minulých vtělení, z minulých inkarnací. A opět jsou to jen naše navyklé myšlenky, touhy a činy, které nás nevyhnutelně vedou ke znovuzrození, abychom si zde vyřídili své staré účty a abychom sklidili to, co jsme kdysi zaseli. Proto se přátelé i nepřátelé rodí společně. Naším úkolem je přijímat toto vyrovnávání moudře a trpělivě.

Zákon karmy tedy v sobě nezbytně obsahuje i fyzické znovuzrození. Ale proč je křesťanství zavrhuje? Nezavrhovalo je od svého počátku, přátelé. Některé prameny uvádějí, že v 6. století odsoudili tehdejší církevní hodnostáři křesťanskou nauku o věčnosti duše a nepřímo také učení o reinkarnaci, a nebýt tohoto tragického omylu, sotva by byl západní svět jako celek zabředl ve svých dějinách do tak nehorázných kolektivních nelidskostí a krutostí, jichž jsme byli svědky, například při obou světových i při posledních lokálních válkách. Naštěstí vědecké objevy, z nichž některé jsem právě citoval, obnovily každý po svém hlediska zákona karmy, aniž by mu ovšem vrátily jeho staré jméno. Zapamatujte si aspoň třetí zákon Newtonův, zákon akce a reakce. Totiž že každá příčina má svůj následek a každý následek má svoji příčinu. A především si pamatujte Kristova karmická svatá pravidla: Člověče, co zaseješ, to sklídíš. **Nebirdeš sklízet hrtoztij 2 bodláči..** To je správný filozofický pohled na roli utrpení, dnes i vědecky prokázaný.

Karma není trest, ale vyrovnání individuálního i univerzálního vývoje. Trestem by mohla být jen neznalost tohoto zákona, která bohužel nikoho neomlouvá. Proto je tak nezbytně nutné, aby se vědecké a doufám i teologické vzkříšení tohoto odvěkého, neodvratného, ale výchovného zákona stalo všeobecným a populárním, aby se tento odvěký zákon stal kulturně etickým majetkem celého lidstva.

Všechno živé je podřízeno řetězu příčin a následků. Výsledek každé činnosti se otiskuje v myslích lidí a tento otisk je pohnutkou jejich dalších podobných jednání. Nepřetržitý běh akce a reakce se opět a opět zaznamenává v hlubších vrstvách mysli. Neodvratný, nepřetržitý, nekonečný se zdá být proud příčin a následků. Lze z něho uniknout cestou karmajógy? Ano, nebude to však nějakými cviky, ani

mentálními ani fyzickými. Tato cesta je jiná než dvě předešlé, ale výsledek je stejný: konečné osvobození lidského ducha.

Neznalost univerzálního bytí je příčinou sobectví, pocit individuality, ega, nás vede k tomu, že se poutáme k výsledkům své činnosti a tato pouta vytvářejí zvyk, zvyk plodí novou touhu něco zvláštního mít, někým zvláštním být, odlišným od těch ostatních a tím i od jednoty, něco zvláštního znát atd. Proto se znovu a znovu zrozujeme do odvěkého otroctví našich sklonů a klamů. Jak tomu uniknout? Jak poznat Já cestou činnosti? Jak realizovat svobodu pomocí nesvobody? Tak jak už jsme si řekli: Pravda je stav bez ega. Protože jsme omylem zúžili pocit ega na své vlastní já, musíme, chceme-li se zbavit ega cestou činnosti, rozšířit hranice tohoto ega až do ztracena. Musíme je tak úžasně rozšířit, že se naše ego doslova v této nekonečnosti rozplyne. Rozšířit je v nesobecké činnosti, až se v ní ego přímo ztratí, až se stane pravým, věčně existujícím, osvobozeným a univerzálním jástvím.

Karmajóga, přátelé, je obvykle pokládána za jednoduchou, velmi snadnou duchovní cestu. Ale není tomu tak. Má-li být dokonalá, je to činnost duchovních obrů.

Jak ji provedeme?

Budeme pracovat a plnit své povinnosti ze všech svých sil, to jest jak nejlépe můžeme a umíme, ale bez připoutanosti, bez sobeckých ambicí a důvodů, jen pro samotnou nejčistší radost z práce, a to je něco jiného.

Dovedete si představit tu úžasnou svobodu člověka, který tohle zvládne? Říkalo se tomu práce pro Boha a ve skutečnosti je to činnost, v níž není činitele, neboť člověk se v ní tak odosobní, že se stává pouhým nástrojem neosobních sil. A to je pravá karmajóga, ve svých nejvyšších stupních cesta opravdu nadlidská, cesta vyvanutí lidské osobnosti cestou lidské činnosti.

Každý člověk je nějak činný. Výsledky jeho práce ho přirozeně zprvu poutají, neboť jsou vlastně hnací silou jeho činnosti. A to je zcela správné po určitou dobu, po mnoho a mnoho inkarnací. Tento stupeň však pokročilý jedinec musí postupně překročit a daleko překročit. Karmajógin žije zdánlivě bez pohnutky, jen proto, že je dobré dělat dobro. Je to čistý proud odosobněné energie. Podle intenzity zdroje září pak jeho nehmotná, ale dobře cititelná síla na všechny strany, zasahuje lidi stejného smýšlení, posiluje v nich dobré sklony, dobré tendence, obrací jejich mysl k duchovním hodnotám a v kladně zaměřených individualitách se šíří jako řetězová štěpná reakce. Toto je výsledek zevní. A vnitřní výsledek? Vědomí karmajógina je nakonec tak rozšířeno, že dokonce doslova zmizí. Je to, přátelé, jako s vůní. Vůně uzavřená v lahvičce je velmi intenzivní, ale necháte-li lahvičku otevřenou, vůně se vytrácí, vyprchává, až docela vyprchá. Jistě někde je, ale není cititelná. Tímto způsobem zmizí, rozplyne se a doslova vyprchá ego karmajógina.

Vážení a milí přátelé, buďte dobrými karmajóginy. Nemáte-li však dosud dosti sil k pravé karmajóze, aspoň obraťte svou mysl do nitra, setrvejte v něm tiše, stále obráceni ke svému zdroji, k Já. Setrvejte v něm bez pocitu, že nějak jednáte, i když jste navenek zaměstnání úkoly, které vám připravil osud.